

MIKOR KERÜL VÉGRE MÉLTÓ IRODALMI HELYÉRE PÓSA LAJOS?

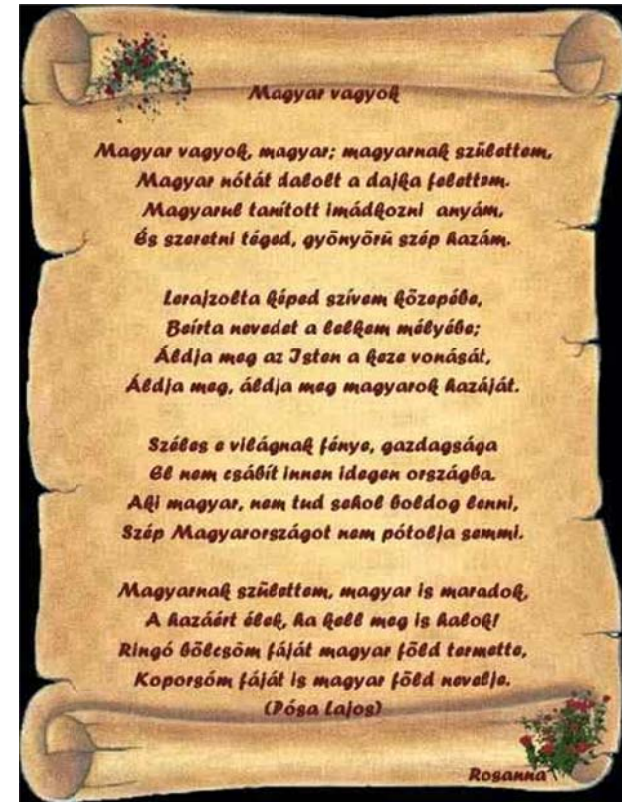
100 éve hunyt el a máig agyonhallgatott református mesekirály

*„Magyarországon akkor lesz valódi rendszerváltozás,
ha Pósa Lajost ismét tanítják majd iskoláinkban!”
(Czenthe Zoltán)*

Szülőföldje, Gömör vele vándorolt egy életen át

Néhány napja, július 9-én volt száz éve, hogy a magyar mesekirály, a gyermekirodalom nagy klasszikusa, a felvidéki Radnóton született református Pósa Lajos hazatért Teremtő Urához. Útja a református szülők paraszti házából, a Gömör és Kishont-vármegye szelíd hegyvonulataitól élete 64 éve alatt nagyon messze vezetett. De édesanyja képe, a vidék varázsa, a szülőföld nyelvi kincsesbányája elkísérte, s a magyarul imádkozó, daloló, álmodó kisgyermek, majd felnőtt férfi teremtő képzelete újra és újra visszatért a földi fészekhez. Isten-szeretetre, hazaszeretetre, gyermekszeretetre tanító prédikátorok és tanítók pallérozták, nemesítették, egyengették szellemi és lelki növekedését a rimaszombati gimnáziumban, a sárospataki Lorántffy, Rákóczi, Kazinczys református oskolavárosban, el egészen a budapesti bölcsészettudományi egyetemig. De a szülőföld tiszta levegője vele vándorolt Szegedre is, ahol írt, írt, írt. Sokat, sokféle műfajban. Majd Budapesten Az Én Újságom megalapításával sok-sok százezer magyar kisgyermek lelkét, fantáziáját táplálta hétről-hétre Anderseneket, Grimmetket, s más mesélőket színtező történeteivel, verseivel, dalaival.

Egyházi és irodalmi félreállítás – máig elmaradt rehabilitáció

Reformátusként még kisgyermek koromban nekem is rabul ejtette szívemet a kedves, ma úgy mondanám, „öko-ének”, amit milliányi testvérem visszhangzott szerte a Kárpát-medencében: Mennyben lakó én Istenem... Bele is került az egykori jugoszláviai énekeskönyvbe, ahonnan magam is megtanultam. De fájdalmasan tapasztaltam, hogy kimaradt a honi, anyaországi református énekeskönyvből. Mind a mai napig. De bekerült az 1996-ban megjelent Magyar Református Énekeskönyvbe. Ebből a kedves és igaz énekecskéből tudtam meg, hogy mennyben lakó én Istenemet nem csak én dicsérem énekszóval, hanem Őt dicséri létezésével az egész világ, neki köszön a kis virág, erős vihar, kis gyenge szél, tenger patak Hozzá beszél...Miért kellett vajon évtizedeket várni arra, hogy visszatérjen Pósa bácsi drága éneke a hivatalos kárpát-medencei református énekeskönyvbe? Miféle komisz kultúrpolitikai rövidzárlat okozta, hogy

ilyen módon is feledtetni akarták nevét, alkotásait? Talán azért, mert romlatlan nem-anyaországiként, felvidéki magyarként merte és akarta őrizni másokban és önmagában is a magyarságot? Tegyük csak fel a kérdést: kiknek a szemét, öntudatát zavarta az, ahogyan ő fogalmazott „Magyar vagyok” című versében? Mi az ebben a versben, ami akár ma a kárpát-medencei magyarság számára nem lenne vállalható? És folytassuk a megkezdett kérdést azzal, hogy akik ezt a szégyenletes kultúrpolitikai komizságot elkövezték, mit szólnának ahhoz a gondolathoz, hogy ha támadna egy szlovák, horvát, ukrán, francia vagy olasz költő, s hazája összefüggésében Pósásán szólna hazaszeretetről. Merné-e valaki Szlovákiában, Horvátországban, Ukrajnában, Franciaországban vagy Itáliában gúnyolni ezért, kérdéssé tenni ezt a fajta hazaszeretetet? Bizonyára nem!

Kecskés Ernő

1. Menny - ben la - kó én Is - te - nem,
Té - ged dí - csér e - gész vi - lág,
Vedd fű - led - be dí - csé - re - tem!
Né - ked kö - szön a kis vi - rág.
E - rős vi - har, kis gyen - ge szél,
Ten - ger, pa - tak ró - lad be - szél;
Az ég a föld tel - ve ve - led.
Le - gyen ál - dott a te ne - ved!

A Pósa-kutató és emlékezet ápoló Kun Miklós Jenő

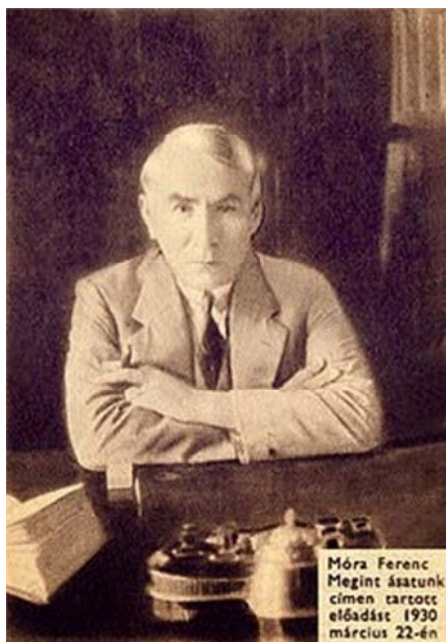
Az okokat kutatva az egyik legalaposabb Pósa-kutató, Kun Miklós Jenő, aki létrehozta a mesekirály internetes honlapját (<http://www.posalajos.com>), ahol szép rendre szedve olvashatjuk verseit, dalait, a róla szóló irodalmat, a gyermeklapokat is áttekinthetjük, a „hontalan” nagy mesélő nélkülözéséről ezt írta: Nem tudhatta, hogy évtizedekkel később, az internacionalista orosz-szovjet bolsevizmus időszakában ezért a küzdelméért kell majd bűnhődnie. Arra pedig legrosszabb álmában sem gondolhatott, hogy...ugyanaz a lélekölő irányzat lesz majd nemzeti fejlődésünk és kiteljesedésünk legfőbb gátja, amellyel szemben *akkor* a nagy magyar – és az őszintén magyarosodni vágyó – közönség segítségével meglehetősen sikerrel küzdött: jó kertész módjára kis olvasói lelkébe ültetve a Gondviselésbe vetett hitet, az élet értékeinek megbecsülését, a magyar nyelv, a magyar kultúra és a magyar érzés iránti olthatatlan szeretetet. Igen, politikai és tudatosan beszűkítő kozmopolita kultúrpolitika máig tevékeny szellemi zsoldoshada tartotta fenn a kiszorító barikádot.

Még Nobel-díjra is érdemesíteni akarták

Herman Ottó (1835-1914), az egyik legnagyobb magyar (!) természetkutató, zoológus, néprajzkutató, régész és politikus volt az, aki még a Nobel-díjat is odakívánta neki: "Nobel irodalmi díja nemcsak a fényes, csillogó eredménynek van szánva, hanem szánva van – és szánva kell, hogy legyen – a mélyreható,

csendes erkölcsi sikernek és eredménynek is. És ha ez igaz – úgy érzem, hogy igaznak kell lennie –, akkor az elismerés pálmája Pósa Lajost illeti, mert ő teremtette meg nemzete számára a nevelőirodalom legfontosabb s egyben legnehezebb ágát: a *gyermekirodalmat*.” Pósa Lajos volt az, aki le tudott szállani a magyar gyermekekhez, hogy színmagyarságával megihlesse és fölemelje őket – tette hozzá.

A legfehérebb szívű költő

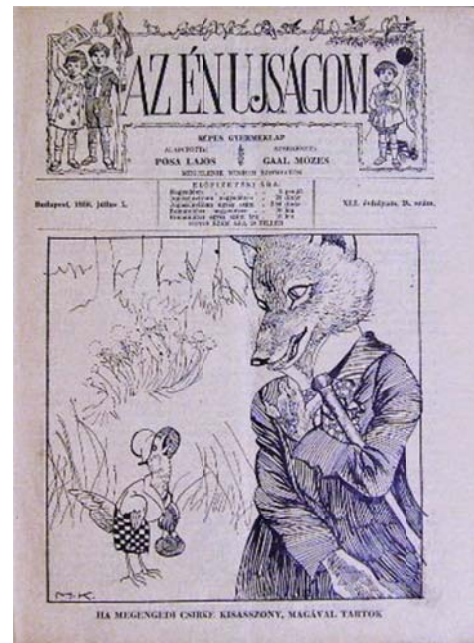

A magyar irodalom színe-java ismerte és elismerte istenadta tehetségét, hatalmas alkotó erejét, még akkor is, ha szellemileg, irodalmilag egészen más asztalnál ültek, nem Pósa bácsi asztalánál. Herczeg Ferenc „a mi gyermekirodalmunk megalapítóját” látta benne. Móra Ferenc, aki 1919-ben a Zeneakadémián rendezett emlékünnepeken tartotta az emlékbeszédet, a „legfehérebb szívű költő” megjelölést alkalmazta reá, „...akinek bohókás rímeivel kacagni, könnyen kihulló és könnyen száradó könnyeivel sírni és puha ágyukban az Isten elé térdelni időtlen-időig fognak még a magyar gyerekek”. Mikszáth Kálmán mondta, hogy Pósa Lajos minden író-kortársának híre-neve elveszhet, de Pósa Lajos élni fog, míg magyarul beszélnek a magyar földön. Hozzátette a sokkal későbbi kultúrpolitika által befolyásolatlan, elfogulatlan Mikszáth: „Nála tisztább, hűbb és igazabb ember és magyar alig dalolt még a mi boldogtalan szép országunkban” – ez volt talán a „bűne”?

Írástudók hallgatása ma is

Ehhez képest mi van ma? Halála 100. évfordulóján még jó, hogy az egykori „nagyhaza”, a Kárpát-medence magyar belkörü kultúrpolitikájától meg nem fertőzött székelyföldi Háromszék c. lap, a Felvidék ma felidézte a nagy mesélő emlékezetét. Az itthoni írástudók, lapok, média viszont jobbára hallgatott, mind egyházi, mind nem-egyházi tekintetben. A Magyar Nemzet és a nemzeti.net képez kivételt. Meg a Pósa honlap és a felvidéki Pósa Emlékbizottság különféle rendezvényekkel. Még sem lesz Mikszáthnak igaza?

Református vótum az 1930-as évekből

A református író, Gyökössy Endre a múlt század 30-as éveiben így adott ízelítőt Pósa világából: „Pósa Lajos versekben írta meg az ő megejtő, szívünkbe dallal besurranó meséit. S ő erősen kiszélesítette a maga verses meséinek határait. A népmesék lelke szerint teljesen magából, az ő örökkön üde, friss, naiv, repülő lelkéből röpítette napra s forró, hűsége, szerető, magyar szívéből bányászta ki apró, rövid, csattanós, kacagó, tréfás, úgynevezett „csali” meséit. Valósággal elbájolta a magyar gyermekvilágot az ő meseszövésszerű kisebb verseivel, mikor rimes sorokban csengette a gyermekek fülébe és szívébe, hogy milyen lagzit csaptak a konyhában a konyhai edények, mikor „házasodott a lapát, elvette a piszkafát.” Mesél ő a lyukas mogyoróról, a cica-micákról, az egériskoláról, a farkasról, a tyukicákról, a miniszterre felcseperedett kecskéről, báró Morgóról, a

hú bundás kutyáról, a dongóról, a prücsökről, a hős cincérről annyi színes, eleven, vidám, tréfálgató, játszó, kacagó apró mesét, hogy ilyen kincse nem igen van a világ egyetlen országában sem a gyermekeknek”.

És Szabó Magda – öntudatos, de nem „vadmagyar”!

A debreceni nagy mesélő, egykori református főgondnok, Szabó Magda sem akarta értő szó nélkül hagyni a Pósa-jelenséget. „A Bácsi nem játszott hamis lapokkal, szemében a kis olvasók – mutatják a szerkesztői üzenetek – valóban egyformák, nem hozzájuk hajolt, de melléjük ült, s nem érdekelte, ki-ki milyen hitágazat szerint tiszteli az Istent. Amit viszont megkövetelt, a haza lángoló szeretetét, az öntudatos magyarságot, azzal a kiegészítéssel igazoljuk vissza, bár adott volna bölcsességéből a korabeli kormánynak és a felelős minisztereknek. ...Mikor az *Én Újságom* országos jelentőségű gyermeklap virágzik, folyik a kivándorlás, készülődik a világ a háborúra, a millennium nagy lobogással megvilágítja a dicső történelmi múltat, a Bácsi lapja ...figyelmezteti a gazdagokat, adjanak abból, amijük van, Isten és ember törvénye így kívánja. Hogy az adakozásban talált megoldást, átmeneti enyhítést a gondokra, az rója meg érte a Bácsit, aki nem napjaink állampolgára és nem éli át, hogyan bízzák a nullpontra kerülteket valami alapítvány, derék szponzorok irgalmára a jóságos szívek. Pósa ember volt, nem kormány, nem állíthatta meg a kivándorlókat, nem hirdethetett dunai konföderációt. A gyerekvilág lelkesen várta hetente megjelenő lapját, joggal, okkal tehette. A lap hasábjain a legjobb kortárs írók jelentkeztek, Benedek Elek, Krúdy, Sebők, Móra, Gárdonyi, Wekerle korában élt, vállalta a programot, nem vadmagyar, csak öntudatos magyar, a köröttünk élőket élni hagyja, antiszemita nem is lehetett volna, a korszellem tiltotta, a Monarchia párbajképesnek minősítette a zsidó katonatisztet. A szerkesztő szereti és – jóval megelőzve a pedagógiai felismerést – tiszteli a gyermeket, tanítja nemcsak köz-

hasznú ismeretekre, de jó modorra, illemre is, az ő nevelte fiúk természetes szenvedéllyel indultak megvédeni a hazát, a kislányok háziasszonynak, édesanyának készülnek, ad lapjában fejtörőt, mesét, kis színdarabot, üzeneteiben állatszeretetre nevel, növényvédelemre int...”. Meddig hát e nagy szív és nagy elme honi feledtetése? Szabó Magda találó fogalmazását meghallják-e hitet elhagyva? Itt és most? „Bár adott volna bölcsességéből a korabeli kormánynak és a felelős minisztereknek”? Ideje lenne, igencsak ideje...

Mikor szólnak méltó módon az iskolai könyvek róla?

Kun Miklós Jenő értékeléséhez nem lehet igenlő szavunkon kívül mást hozzátenni: „Megléhető sikerrel küzdött: jó kertész módjára kis olvasói lelkébe ültetve a Gondviselésbe vetett hitet, az élet értékeinek megbecsülését, a magyar nyelv, a magyar kultúra és a magyar érzés iránti olthatatlan szeretetet”. Ez akkora tett, örökség, hogy fel kell(ene) nőnünk hozzá. Mint ahogyan másként lettek felnőttek azok, akiknek fantáziájában, szívében életre kelt Pósa színültig magyar mesevilága. Ez az, ami ma nagyon-nagyon hiányzik felnőttekből és gyermekekből is. Mert Pósa Lajostalanabb, mesétlenebb, színtelenebb lett ez a mai világ, imádságban fogyatkozottabb, magyarságtudatban megszürcültebb a mai magyarság. Kinek jó ez? Pósa imádsága, éneke talán visszalopakodik a szívekbe az új kárpát-medencei énekeskönyvvel is. De meddig kell még várni a tudatlanság, a manipulált kulturális amnézia áldozataként felnövő ifjabb nemzedékeknek, hogy az irodalomoktatásban, az irodalom könyvekben újra méltó helyére kerüljön a magyar mesekirály? Az indító idézet ismétlése talán elgondolkoztat némelyeket e visszaperlő sorok végén: *Magyarországon akkor lesz valódi rendszerváltozás, ha Pósa Lajost ismét tanítják majd iskoláinkban!*

A BESZÖGEZETT ABLAK

Édes hazám, édes anyám,
De sok sebből vérzel!
Oh' hogy is tudsz megküzdeni
Annyi szenvedéssel!
Mégis az a legfájóbb, hogy
Fiaid elhagynak...
Egyre több a lakatlan ház...
Beszögezett ablak!

Mennyi, mennyi üres hajlák,
Világtalan kunyhó!
Nem nézhet be a kelő nap,
Nem nézhet a hunyó.
Nem mosolyg rá a muskátli,
Aki arra ballag...
De szívtépő oh az a
Beszögezett ablak!

Világtalan üres hajlák
Be nagyon is árva!
Füsti fecske se rak fészket
Eresze aljára.
Nem füstölög a kéménye
Hívón az utasnak...
Tova úzi az a sötét,
Beszögezett ablak!

Kidúlt-bedúlt a sövénye,
Udvara: gyom, dudva...
Mít érezhet ott az a föld,
Csak az Isten tudja!

Hol azelőtt a nóta csengett:
Szelek sikongatnak...
Talán sír is az a vak szem:
Beszögezett ablak!

Hej, az a sok néma kunyhó.
Mintha sóhajgatna!
Mennyi letört hit, reménység
Fekszik benne halva!
Koporsója: sok öröme,
Bölcsője: bánatnak...
Meg-megzörren, megreszket a
Beszögezett ablak!

Édes hazám, oh add vissza
A szemük világát!
Mosolyogtasd a muskátli
Szép piros virágát!
Füstölögtesd a kéményét
Fecskés ereszaljnak!
Hadd nyíljon kis valamennyi
Beszögezett ablak!

Álld el a kivándorlóknak
Útját mindörökre!
Öleld föl már a karodba
Könyűket törölve.
Ne csak könnye: kenyerre is
Legyen a magyarnak...
Tudom akkor nem lesz többé
Beszögezett ablak!

Írta: Dr. PhD Békefy Lajos

Közzétéve ennyi ideje: 17th July 2014, szerző: [Dr. PhD Békefy Lajos](http://bekefy.agnusradio.ro/2014/07/mikor-kerul-vegre-melto-irodalmi.html)

<http://bekefy.agnusradio.ro/2014/07/mikor-kerul-vegre-melto-irodalmi.html>